

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
"Актуальні проблеми ґрунтознавчо-географічної науки та практики"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 2
Семестр, Рік	2 / 1
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач	Красєха Єрофей Никифорович, доктор біологічних наук, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	(0482) 68-78-42
E-mail:	erkraseha@gmail.com
Робоче місце	кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Консультації	очні консультації: вівторок з 11.00-13.00

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом. Інші види комунікації: консультація за розкладом, e-mail лектора

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання дисципліни є розширення науково-теоретичних знань і практичних навичок здобувачів освітнього ступеня доктора філософії (аспірантів) щодо сучасних проблем ґрунтово-географічних досліджень і впровадження отриманих результатів на практиці при вирощуванні сільськогосподарських культур, а також при дотриманні ґрунтовозберігаючих технологій; формування системи компетентностей майбутніх науково-педагогічних працівників, здатних запропонувати наукове розуміння екологічнобезпечного використання і збереження ґрунтів і земель та відповідну методику досліджень їхнього екологічного стану.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань аспірантів про взаємодію і взаємозв'язок усіх компонентів ґрунтового покриву, їхній стан і проблеми раціонального використання й збереження як запоруки екологічної безпеки та здоров'я населення;
- набуття і вдосконалення досвіду проведення агродосліджень та агроекологічного моніторингу земель; встановлені нормативів якості компонентів ґрунтів; визначення глобальних та регіональних проблем землекористування;
- застосування отриманих знань у вирішенні конкретних проблем і завдань визначення оптимальних способів управління якістю навколишнього природного середовища на базі сучасних досягнень науки і техніки; формування сучасної екологічної свідомості при розв'язанні проблем сьогодення.

Додатковими завданнями вивчення дисципліни є:

- визначення принципів розв'язання основних проблем охорони природи в умовах сучасного виробництва та природокористування, збереження природних ресурсів, обмеження несприятливого екологічного впливу;
- формування завдань та умінь моніторингових досліджень стану ґрунтів і земель досліджуваної території й тенденцій їхньої подальшої зміни в сучасних умовах використання;

- стимулювання самовдосконалення шляхом самоосвіти майбутніх фахівців спеціалізації Біогеографія та географія ґрунтів спеціальності 106 Географія .

Очікувані результати навчання.

В результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні

знати:

- основні теоретичні положення про проблеми ґрунтово-географічних досліджень;
- основні поняття та загальні концепції у галузі ґрунтознавства і географії ґрунтів;
- особливості сучасного ґрунтоутворного процесу;
- стан і прогнозування шляхів розвитку ґрунтів і ґрунтового покриву при сучасному рівні землекористування;
- принципи організації та основні завдання моніторингу ґрунтів і земель різного призначення;
- способи розв'язання екологічних проблем через інтеграцію досягнень науки і техніки в розвиток природних систем;

вміти:

- виявляти головні екологічні проблеми певних регіонів України загалом та Одещини зокрема;
- застосовувати практичні методи комплексної оцінки та прогнозування стану ґрунтів і ґрунтового покриву під час виробничої діяльності;
- інтерпретувати результати оцінки стану ґрунтів та обґрунтувати стратегію раціонального їх використання;
- визначати систему природоохоронних та ґрунтозахисних заходів при використанні ґрунтів в сучасних умовах;
- готувати звіти, доповіді та наукові статті за результатами вивчення та оцінки стану ґрунтів і ґрунтового покриву.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.), практичних робіт (14 год) та організації самостійної роботи аспірантів (60 год.).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми ґрунтознавчо-географічної науки та практики

Тема 1. Визначення основних проблем ґрунтознавства і географії ґрунтів. Чинники, з якими пов'язані проблеми і їх шляхи вирішення на даному етапі розвитку науки. Методи досліджень ґрунтів і ґрунтового покриву

Тема 2. Сучасні методи досліджень ґрунтів і ґрунтового покриву. Проблеми їх використання в Україні і як впливає на продуктивність земель недостатня забезпеченість цими матеріалами виробників сільськогосподарської продукції.

Змістовий модуль 2. Практичне застосування матеріалів ґрунтово-географічних досліджень

Тема 3. Ґрунтовий моніторинг ґрунтів і ґрунтового покриву і його впровадження на практиці

Тема 4. Стандарти якості ґрунтів. Проблеми бонітування ґрунтів, земельний кадастр і оцінка земель.

Рекомендована література

Базова

1. Агроэкологическая оценка земель Медведев В.В. Мониторинг почв Украины. Концепции, предварительные результаты, задачи.–Харьков: Антиква, 2002.–428 с.

2. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. – Харків.: Вид-во ін-ту ґрунтознавства і агрохімії ім.О.Н.Соколовського, 1998. – 88с.
3. Методические рекомендации по контролю состояния орошаемых черноземов /И.Н.Гоголев, Р.А.Баер, М.И.Гоголев, Я.М.Биланчин, Е.Н.Красеха и др.; Под ред.И.Н.Гоголева. - М., 1989. - 47 с.
1. Позняк С.П., Красеха Є.Н., Кіт М.Г. Картографування ґрунтового покриву.–Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 500 с.
2. Украины и размещение сельскохозяйственных культур / За ред. В.В. Медведева. – К.: Аграрная наука, 1997. – 162 с.
3. Волошин І.М. Ландшафтно–екологічні основи моніторингу. – Львів: “Простір М”, 1998.– 356 с.
4. Гаськевич В.Г., Позняк С.П. Осушенні мінеральні ґрунти Малого Полісся. – Л.: Видавн. Центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004.–256 с.
5. Гаськевич В.Г. Сучасний стан і проблеми моніторингу ґрунтів Малого Полісся // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. № 2.–2006. С. 108-113.
6. Добровольский Г.В., Орлов Д.С., Гришина Л.А. Принципы и задачи почвенного мониторинга // Почвоведение.–1983.–№ 11.–С. 8-16.
7. Закон України “Про охорону земель” № 962–IV: Прийнятий 19 червня 2003 року // Офіц. Вісн.–2003.–№ 29.–С. 1431.
8. Земельний кодекс України.–Л.: НВФ „Українські технології”, 2001.–80 с.
9. Земельні ресурси України / За ред. В.В. Медведева, Т.М. Лактіонової.–К.: Аграрна наука, 1998.–150 с.
10. Козловський Б.І. Наукові основи моніторингу осушених земель.–Львів.: Місіонер, 1995.– 189 с.
11. Козловський Б.І. Меліоративний стан осушуваних земель західних областей України.–Л.: Євросвіт, 2005.–420 с.
12. Медведев В. В., Лындина Т.Е., Лактионова Т.Н. Плотность сложения почв (генетический, экологический и агрономический аспекты). – Харьков: Изд-во "13 типография", 2004. – 244с.
13. Методика суцільного ґрунтово–агрохімічного моніторингу сільськогосподарських угідь Керівний документ.–К.: 1994.–162 с.
14. Охорона ґрунтів: Підручник / М.К.Шукула, О.Ф.Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик.–2-ге вид., випр.–К.: Т-во Знання”, КОО, 2004.–398 с.
15. Родючість ґрунтів: Моніторинг і управління / За ред. В.В. Медведева.–К.: Урожай, 1992. – 246 с.
16. Сохнич А. Я. Проблеми використання і охорони земель в умовах ринкової економіки. Монографія. – Львів: НВФ ”Українські технології”, 2002. – 252с.
17. Черноземи масивів зрошення Одещини. Біланчин Я. М., Красеха Є. Н. та ін. : монографія / За науковою редакцією д. біол. наук, проф. Є. Н. Красеха та к. геогр.. наук, доц. Я. М. Біланчина. — Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — 146 с.

Допоміжна

1. Агроекологічний моніторинг ґрунтів як основа сталого розвитку аграрного виробництва / Матеріали Міжнародної наукової конференції.–Вінниця, 2002.–160 с.
2. Агропочвоведение / В.Д. Муха, Н.И. Картамышев, И.С. Кочетов, Д.В. Муха; Под ред. В.Д. Мухи. – М.: Колос, 1994. – 528 с.
3. Агроэкология / Под ред. В.А. Черникова, А.И. Чекереса. – М.: Колос, 2000. – 536 с.
4. Добряк Д.С., Канаш О.П., Розумний І.А. Класифікація та екологічнобезпечне використання сільськогосподарських земель. Наукова монографія. – К.: Ін-ут Землеустрою УААН, 2001. – 309 с.

5. Зборищук Ю.Н. Дистанционные методы инвентаризации и мониторинга почвенного покрова.–М.: Изд-во МГУ, 1992.–86 с.
6. Клименко М.О., Прищепа А.М., Вознюк Н.М. Моніторинг довкілля. Навчальний посібник.–Рівне: УДУВГП, 2004.–232 с.
7. Кукурудза С.І., Гумницька Н.О., Нижник М.С. та ін. Моніторинг природних комплексів.–Львів: Вид-во ЛДУ імені Івана Франка, 1994.–80 с.
8. Методика проведення комплексу моніторингових робіт у системі Держводгоспу / За ред. М.І. Ромащенко.–К.: Державний комітет водного господарства України, 2002. Ч. 1.–94 с.
9. Методика оцінки і прогнозу еколого–меліоративного стану меліорованих земель.–К.: Державний комітет водного господарства України, 2002.
10. Моніторинг довкілля. Навчально–методичний посібник / За ред. С.Х. Кубланова.–К. Мінекобезпеки, 1998.–92 с.
11. Моніторинг земель кризового стану.–Львів: ЛДАУ, 1996.–40 с.
12. Патица В.П., Тараріко О.Г. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель.–К.: Фітосоціоцентр, 2002.–296 с.
13. Почвы Украины и повышение их плодородия. Т.2. Продуктивность почв, пути ее повышения, мелиорация, защита почв от эрозии и управление плодородием / Под ред. Б.С. Носко, В.В. Медведева, Р.С. Трускавецкого, Г.Я. Чесняка. – К.: Урожай, 1988. – 176 с.
14. Родзин В.И., Семенов Г.В. Основы экологического мониторинга / Под ред. Н.Г. Малышева.–Таганрог: ТРТИ, 1988.–260 с.
15. Сохнич А.Я., Гнаткович Д.І. Система моніторингу земель.– Львів: ЛДАУ, 1996.–30 с.
16. Сохнич А.Я. Моніторинг земель.– Львів: ЛДАУ, 1997.–131 с.
17. Сохнич А.Я. Моніторинг земель з аномальними явищами.– Львів: ЛДАУ, 1997.–23 с.
18. Шикуча М.К., Антоненко С.С. та ін. Ґрунтозахисна біологічна система землеробства в Україні. – К.: Оранта, 2000. – 390 с.
19. Шпак Г. Моніторинг довкілля та інженерні методи охорони біосфери.–Львів: ДУ “Львівська плоітехніка”, 1997.–234 с.
20. Якість ґрунтів та сучасні стратегії удобрення / За ред. Д. Мельничука, Дж. Хофмана, М. Городнього. – К.: Арістей, 2004. – 488 с

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль				Підсумковий контроль залік	Сума балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	20	100
20	20	20	20		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Самостійна робота студентів

До самостійної роботи відноситься: підготовка до лекцій, практичних занять, виконання письмового індивідуального проєкта (завдання).

№ з/п	Назва теми/ види завдань
1	Земельний кадастр і моніторинг ґрунтів.
2	Агроекологічний моніторинг: сутність і завдання.
3	Моніторинг ґрунтового покриву.
4	Використання ґрунтових карт при веденні моніторингу ґрунтів і ґрунтового покриву.
5	Водна ерозія і деградація ґрунтів.
6	Вітрова ерозія, її географія, причини і наслідки.

7	Шляхи охорони ґрунтів від ерозії. Контурно–меліоративна система землеробства і організації території.
8	Моніторинг ґрунтів і ГІС–технології.
9	Моніторинг ґрунтів, пов'язаних з гідро- і геоаномаліями.
10	Пірогенна деградація торфових ґрунтів і екологічний моніторинг

ПОЛІТИКА КУРСУ:

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Підсумковий письмовий контроль здійснюється в аудиторії, у разі відсутності або низького результату перескладаються одноразово протягом двох тижнів в день планової консультації (вівторок, 11.00). У разі недотримання політики щодо дедлайнів та перескладання контрольні заходи вважаються не зданими.

Політика щодо академічної доброчесності: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченням не більше 20%. Лектор дотримується академічної доброчесності при написанні навчально-методичної літератури.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування лекцій – вільне, практичних занять – обов'язкове, запізнення не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються.

Поведінка в аудиторії: активна ділова атмосфера.